

PRESENTED TO THE

~~4049-54~~

**

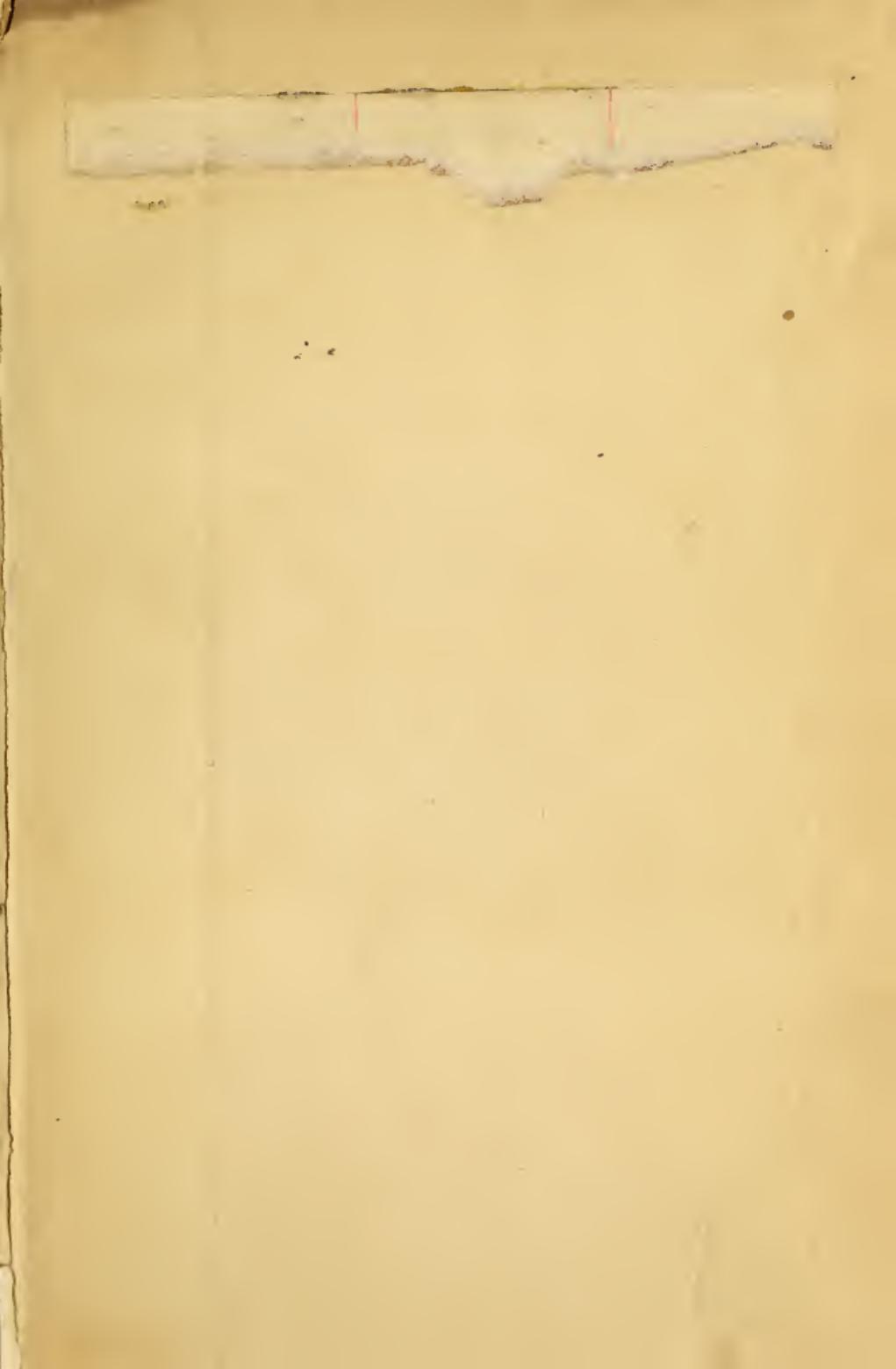
M 149^a.56

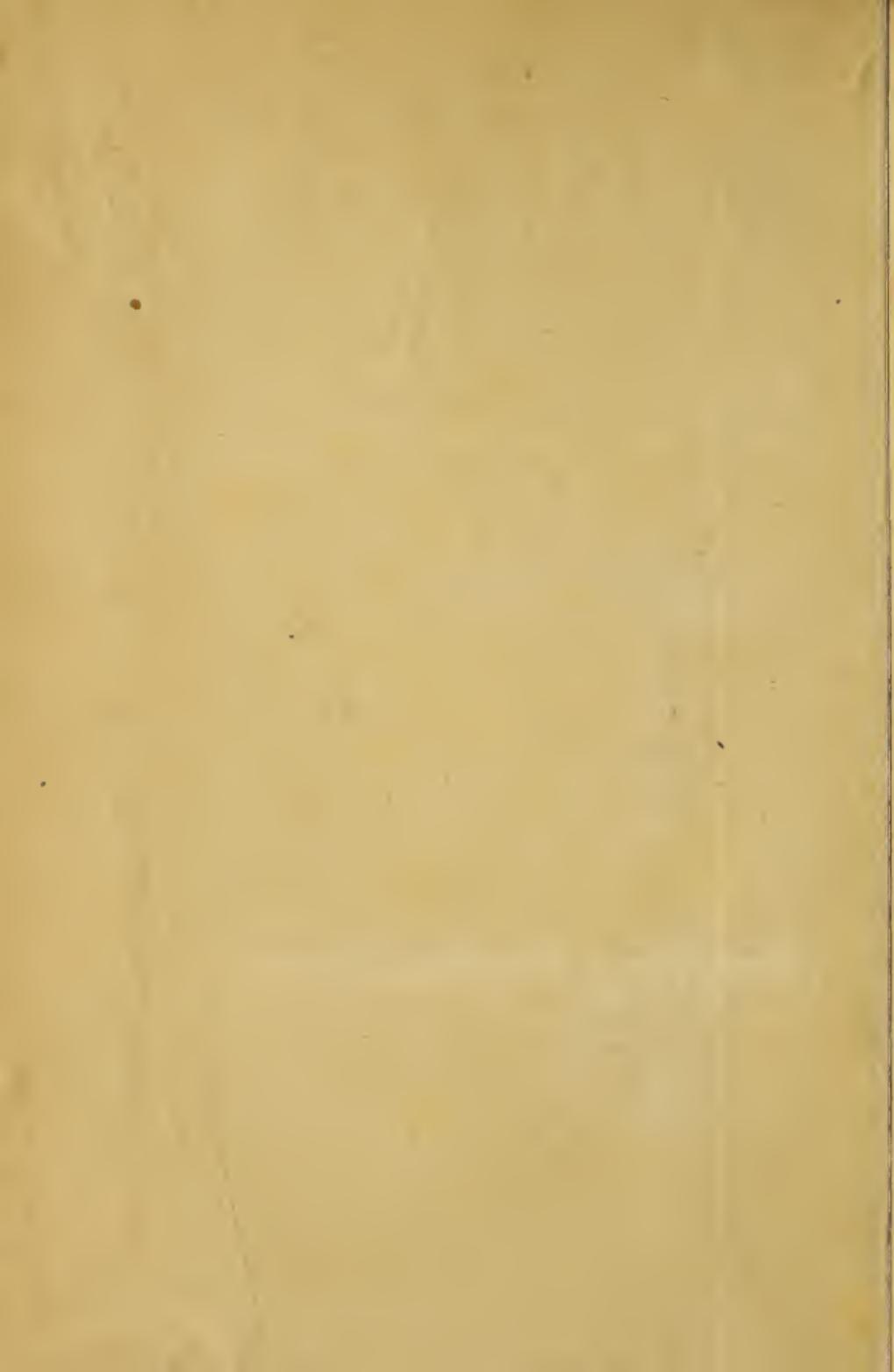
Public Library of the City of Boston

By Joshua Bates, Esq.

Received Sept. 15. 1859. No. 31097

PERFACI-
LIS, BREVIS, ET
expedita ratio compo-
nendi symphonii-
as, cōcentusūē
musicos.

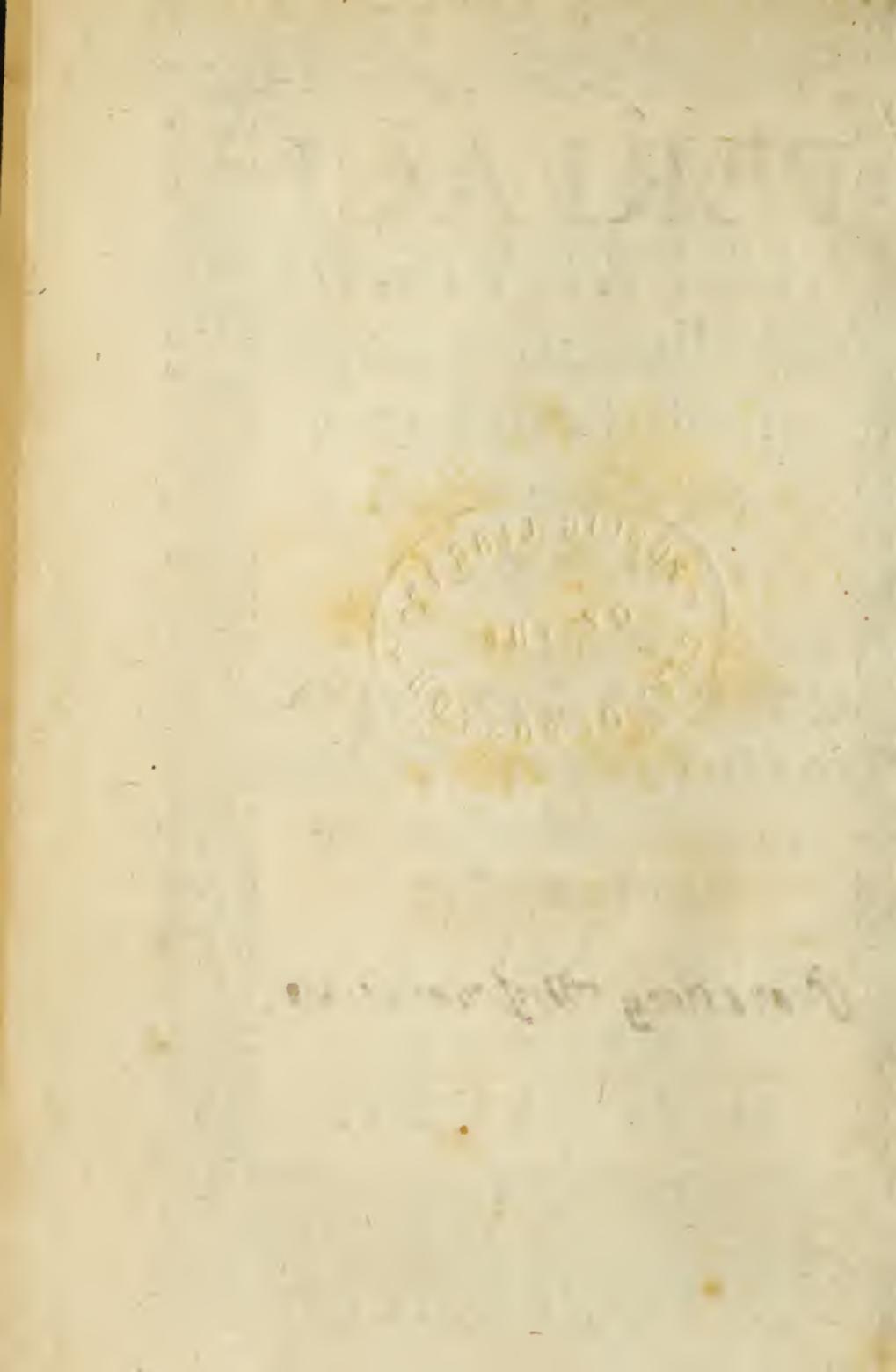
Conscripta à

CHRISTOPHO-
ro Hizenauero, Publico
Scholæ Palatinæ La-
uinganæ Mu-
sico.

Monasterij Lavingæ

L A V I N G A E.

cl 15 LXXXV.

LLVSTRIS=
IMO, ET GENE-
OSISSIMO PRINCI-
i, ac Domino, D. LVDOVI-
o Duci VVirtenbergensi, &
Teccensi, Comiti montis
Pelicardi, Domino
suo clemen-
tissimo.

S.

VM anno supe-
riori accidisset, Il-
lustriſſ. atque ge-
eroſiſſime princeps, ut mihi,
anquam ei, qui inter sympho-
nios, inq̄ musicis choris à pri-
nis vnguiculis educatus eſſem,
musicæ

musicæ professio, tractatioq;
Lauingi in schola Palatina
demandata fuisset: iniunctum-
que à scholæ præfectis: ut non
solum in canendo iuuentutem
exercerem: sed etiam in arte
componendi concentus, ac no-
uas melodias eos instituerem:
quibus ad hoc studium genius,
& natura idonea esse videre-
tur. Cuius rei cum nihil præ-
ter mutila quædam, & trun-
cata membra per recentiores
tradita, (quod ego quidē scia)
exstaret: & Boëtius adeò ob-
scurus sit, ut Delio quodam
natatore opus habere videa-
tur: gen

etur: ad leuandum inuidia per
ritiores artifices: (est n. in ma-
gna plerunque miseria etiam
cantoribus suis liuor: si anti-
quis poëtis credimus) conscri-
si ea, quæ mihi partim olim
ib alijs tradita: partim diu-
urna obseruatione notata fu-
ssent: & pro ingenij mei te-
uitate in artis formam rede-
ri: ne iuuentuti, quæ alijs o-
nnibus philosophiæ partibus
idmirabili quadam cura, atq;
studio in prædicta schola in-
fruitur: in isto meo studiorum
genere, etiam ad summa con-
endentii, aliquid inuium, aut

impeditū relinqueretur. Quem
ingenij mei exiguum fætum
primum idcirco sub inclyto
C. T. nomine in lucem profer-
re volui: ut aliquod ipsius ma-
gnificentiae grati animi publi-
cè exstaret vestigium: qua an-
te quinquennium in me vsa est:
cum rebus meis aduersis ad il-
lam, tanquam ad omnium bo-
norum portum, atque perfu-
gium, me contulisse. Dein-
de, quod existimarem C. T.
non ingratam fore hanc do-
ctrinam, ab ipsis quasi funda-
mentis exstructam: unde quic-
quid ars Musica suavitatis

ac delectationis habet, tan-
quam ex aliquo fonte manat:
cui ipsa non modo studiose de-
dita fuit, dum per ætatem li-
cuit: sed ex ea etiam nunc, in-
stituto maiorum symphonia-
cos maximo numero, & im-
pendio alens, honestam animi
recreationem potissimum pe-
tere solet: cum officijs, re-
busque necessarijs satis factum
est. Qua de causa C. T. etiam
atque etiam rogo, ut non tam
hanc meam qualem cunq; opel-
lam spectet: quam ipsum gra-
tificandi consilium, & bene-
ficio deuincti, ac memoris ani-

mi voluntatem. Quæ ut re-
bus florentibus diu superstes
lætam suam posteritatem vi-
deat, Deum ex toto pectore
precor. Datæ VI. Kal. Maij.
Anno M. D. LXXXV.
Lauingi ad fstrum.

Celsitud. Tuæ

Deditiſſ.

Christophorus Hi-
zenauerus, Publ.
Scholæ Palat. La-
uinanæ M.

INDEX CAPITVM.

1. De Scala.
2. De Vocibus.
3. De Concordantijs, ea-
rundemq; partitione.
4. De Discordantijs.
5. De Clausulis formalis-
bus.
6. De Pausis.
7. De Tonis.
8. De Contrapuncto.
9. De Formatione con-
trapuncti.

III. Ad Herennium.

*In omni disciplina, infirma
est artis præceptio, nisi crebra
exercitatione & natura ad-
iuetur.*

Lectori S.

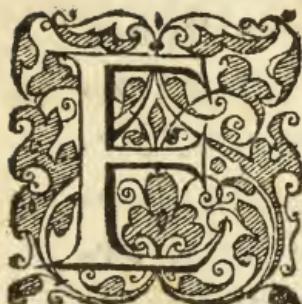
*Quem de concentus autor ratione libellum:
Conscriptis calamo simpliciore tibi:
Accipe, iudicij sed legibus utere totis:
Seu placeat, lector, seu minus ille liber.
Id clam ne facias: sed coram iudice fama.
Et si quis melius scripsierit, edat opus.*

Mich. Fendius Monh.

CA-

CAPVT I.

DE SCALA.

Obanus Hessus poëta
præstantissimus verè ce-
cinit:

— — — — — ab imis,
Qui bene summa petis, noueris
(esse viam.

Quibus verbis monere voluit,
tyronibus priùs artis principia (licet ea
tenuia & exilia videantur) esse propo-
nenda: quām præcepta subtiliora &
recondita. Neque n. (vt Quintilianus
rectè monuit) contemnenda sunt, tan-
quam parua: sine quibus magna consi-
stere nequeunt. Nam quemadmodum
faber ædificium structurus, fundamen-
tum priùs, ne totum quod superstrui-
tur, corruat, iacit: ita & mihi (non
quod aliorum Musicorum, qui statim
ab ipso contrapuncto hanc artis par-
tem inchoare solent, contemnam; sed
quòd naturæ ordinem mihi sequen-
dum

dum esse censeam) à primis initijis, nimirum ab ipsa scala ad voces : à vocibus ad cōcordantias; ab his ad discordantias; & sic ad reliqua capita in indice posita, progrediendum existimo. Est enim scala totius artis huius fundamentum, & nisi quis eam exactè teneat, non solum veluti cæcus in ignota regione versatur & obambulat, verum etiam artem componendi concetus veram & integrām haud facile cōsequetur.

Quocirca cum breuitas in omni re, ut mater docilitatis & memoriæ, ab omnibus doctis laudeſ hominibus, & ne longis ambagibus, amicum lectorē detineam: memor illius Horatiani:

(*Quicquid præcipes, esto breuis, ut citò dicta
Percipient animi dociles, teneantque fideles.*)

statim ad rem ipsam accedo, & scalam diuidō:

In	Maiores	quæ	Graues	ab alijs	Infimæ	Appellantur.
	Minores	ab	Acutæ	verò	Mediæ	
	Geminatas	alijs	Excellētes	gravi	Supremæ	

Maiorum

I.

Maiorum, Grauium, vel infima-
rum literarum prima pars hæc est: Prima pars
scalæ.

Quatuor	Finales	G	sol	re	vt.
		F	fa	vt.	
		E	la	mi,	fa
		D	sol	re	
	Graues	C	fa	vt	
		B	fa,	&	H mi
		A	re		
		F	vt		

Dicuntur autem	Graues	Majores	quia	maiorib ⁹ literis scri- buntur.
				cæteris oīb ⁹ graui- rem edunt sonum.
		Infimæ		infimum locum oc- cupant.

Et hac prima parte, interdum Altus, sæpius Tenor; quam aptissimè vero vox Quinta, vel Vagans, semp autem Basis vtitur. Ideoque opera danda est: vt voces hæc, suis aptis locis, & regionibus infimis collocentur.

2.

Minorum autem, Acutarum, vel Secunda pars
mediarum, secunda pars hæc est. scalæ

Septem

Pars secun-
da scalæ.

Septem Minutæ.	{	g	sol	re	vt.
		f	fa	vt.	
		e	la	mi,	fa.
		d	la	sol	re.
		c	sol	fa	{ vt.
		b	fa,	&	mi.
		a	la	mi	re.

Dicun-	{	Minores	{	minoribus literis
tur au-		Acutæ		scribuntur.
tem.			{ quia	sonum acutū red-
		Media		dunt.
				mediū locum for-
				tiuntur.

Hac parte secunda nonnunquam Discantus, semper autem Altus, & Tenor; nec non vnā cum Vagante, Vox Quinta, quandoq; etiam Basis vtitur. Per magni autem refert, vt diligenter hæ voces obseruentur mediæ, quod aptis suis locis ponantur, & regionibus proprijs inserantur. Quidam enim Musici ferè cōfusum chaos, hac in parte faciunt: cùm subinde Tenorem infra Basin: vel Discantum sub Tenore detrudant, aut etiam Tenorem & Altum supra Discantum, vel Basin supra Tenorem collocent.

Quod

Quod, et si per se aliquando ar-
tis sit, eò cum nouam auribus addu-
cat suavitatis harmoniam, (recipit n.
nonnunquam Basis clausulam Teno-
ris, & Tenor Basis: item Discantus
naturam tām Alti quām Tenoris, &
contra) tamen crebriūs illud agere, vi-
tium habetur magnum.

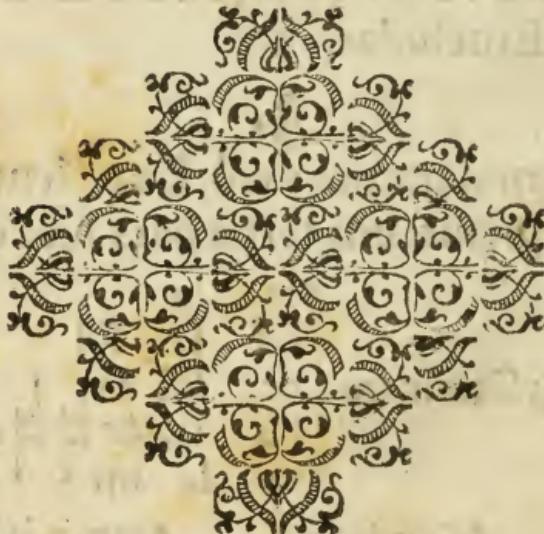
Quare cum mediæ voces ideo
nominentur, & locum medium etiam
propterea sortiantur: in locis medijs
ponendæ sunt. Quod fiet, si instar se-
pis alias voces omnes cum Discanto
& Basi includas.

3.

Geminatarum verò, Excellentium,
vel supremarum, tertia pars hæc est:

	Geminatæ	geminis literis
Dicuntur	Excellētes	scribuntur.
autem	Supremæ	cæteris voce ex cellunt.
	quia	supremum lo- cum occupat.

Hac denique parte tertia Discan-
tus, cuius hæc est regio propria, quam
sæpiissimè Altus, nonnunquam etiam
Tenor utitur. Et hæc voces, locis infi-
mis, quibus aliâs Maiores, Graues, &
Infimæ versari solent, collocari planè
non possunt. Exceptis æqualibus, &
quando cantus transponitur, ubi
etiam suam amittit naturam
adeò, ut rectius Tenor
quam Discantus
dicatur.

SCA

CAPVT II. DE VOCIBVS.

VOCES dicuntur duplices: Vnisonē & Dis similes. Vnisonæ, cum tam in graui quam in acuto vnum eundemq; sonum edant, concordantias non gignunt. Sunt autem Vnisonæ: quæ simul pulsæ, & ex tribus, vel vt iam in vsu est, ex quatuor ynum pariunt sonum; vt, 1. 8. 15. 22.

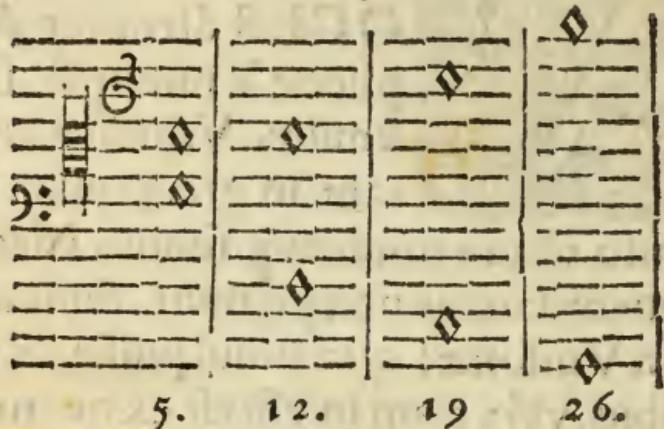
Exempla.

The image shows four staves of musical notation. The first staff, labeled 'Vnison.', has a soprano C-clef and a common time signature. It consists of five horizontal lines. The second staff has a soprano C-clef and a common time signature, also consisting of five horizontal lines. The third staff has a soprano C-clef and a common time signature, consisting of five horizontal lines. The fourth staff has a soprano C-clef and a common time signature, consisting of five horizontal lines. Below each staff are the numbers 1., 8., 15., and 22. respectively.

Dissimiles verò voces, gignentes concordantias, sunt aliæ Consonæ, B aliæ

aliæ Eumeles, & aliæ Dissonæ. Consonæ, quæ permixtum & compostum sonū efficiunt; sunt, 5. 12. 19. 26.

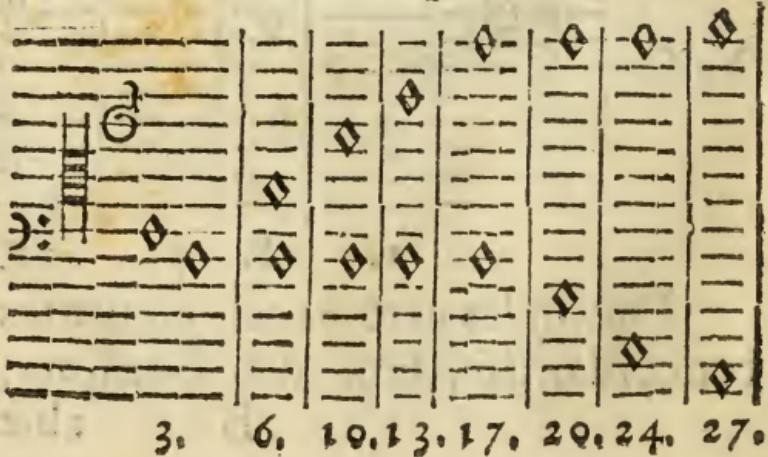
Exempla.

Eumeles sūt
tertia & sex-
ta, cum suis
speciebus.

Eumeles, quæ quidem cum con-
sonæ non sint, consonis tamem adsi-
stentibus, sunt: 3. 6. 10. 13. 17.
20. 24. 27.

Exempla.

De Dissonis, quas alio nomine
& discordantias dicimus, caput quartum docebit. Hæ autem VNISONÆ & CONSONÆ perfectæ: EVMELLES imperfectæ dicuntur: atque ex his vocibus, quod scitū adnudum necessarium est, omnis generatur & consurgit concordantia.

CAPVT III.

DE CONCORDAN- tijs, earundemque par- titione.

ONCORDAN-
tia (vt Tinctor scribit) est diuersorum sonorū mixtura, suauiter au-
es demulcens. Vel, secundum Sta-
oulensem lib. 3. Est Toni acuti gra-
uisq; mixtura, suauiter vniiformiterq;
auribus incidens. Harum sunt sede-
cim.

Prima & legitima concordantiarū dispositio.

Vnis. Tertiæ.
1. 8. 15. 22. 3. 10. 17. 24.
Quintæ. Sextæ.
5. 12. 19. 26. 6. 13. 20. 27

Et dicuntur { Primariæ
Secundariæ
Ternariæ, &
Quaternariæ

Primariæ sunt: 1. 3. 5. 6.

Secunda- { 8
riæ sunt: { 10 } cum { 1.
12 } { 3.
13 } { 5.
6.

Ternariae { 15
sunt: { 17 } cum { 1 } & { 8.
19 } { 3 } { 10.
20 } { 5 } { 12.
6 } { 13.

Quaterna- { 22
riæ sunt: { 24 } cum { 15 } { 1. } & { 8.
26 } { 17 } { 3. } { 10.
27 } { 19 } { 5. } { 12.
20 } { 6. } { 13.

Progreditur quidem ulterius, si videndum quid vox ferat humana: non propter nimiam concordantiarum instantiam, dissonantia fiat.

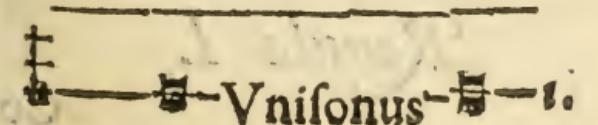
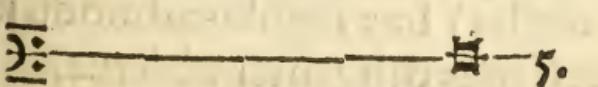
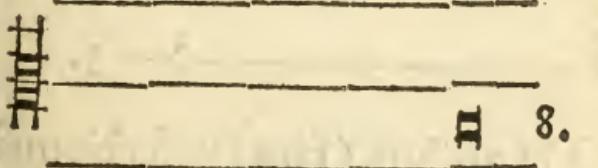
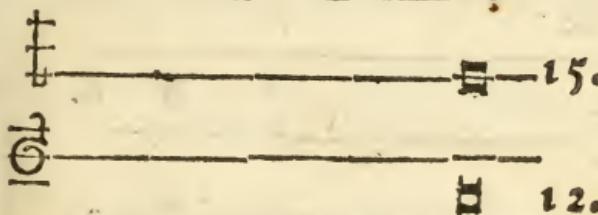
Et hæc voces, cum omnes in octauis fi-
ant, vnum eundemq; sonum edunt.

Secundo disponuntur concor-
dantiæ in perfectas &
imperfectas.

Perfectæ sunt: quæ, veluti p-
ræciosæ, per se consistere possunt. Cer-
is enim proportionibus radicatæ, in-
ipiunt & determinant cantū. Suntq;
numero Sex.

Secunda cō-
cordantiarū
dispositio.

— 19.

Sex concor-
dantiæ pér-
fectæ.

Vnisonus

Imperfectæ verò sunt: quæcum probabiles non sint, tamen imperfectas positæ, consonum efficiunt sonum, ut:

20.

17.

13.

10.

6.

3.

3.

Sex concordanteriæ imperfectæ,

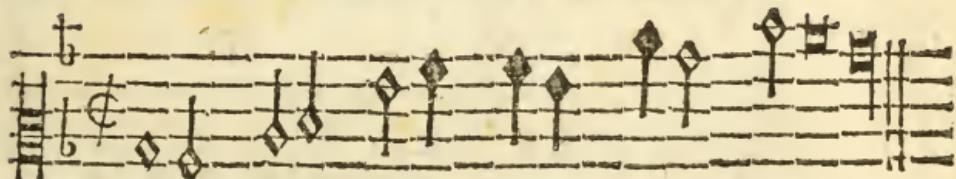
De quibus (tam Perfectis quam Imperfectis) has regulas admodum scienti necessarias diligenter obserua.

Regula I.

Con-

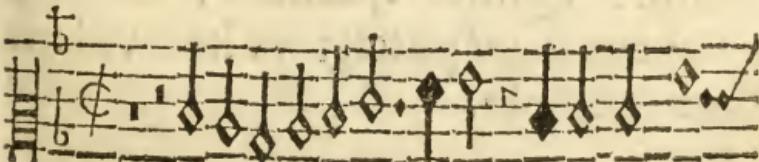
Concordatiæ perfectæ, si sunt Mobiles cōcordatiæ perfectæ se sequi possunt.
Mobiles, eiusdemq; generis, ascenden-
do & descendendo in contrapuncto qui non pos-
nullo modo se sequi possunt.

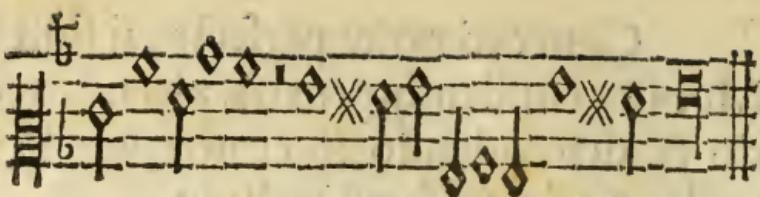
Exemplum concordantiarum
mobilium.

OBSERVATIO.

Si autem Vnisonus, Quinta & Octaua, cōtrarijs ac dissimilibus procedunt motibus, se inuicem decenter & aptè sequi possunt, vt hoc exemplum comprobat.

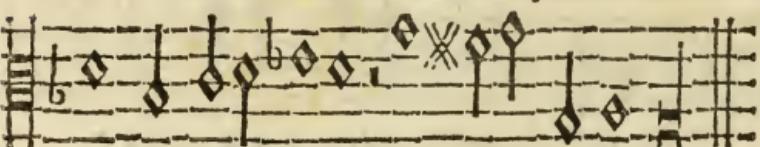

8.

1.

5.

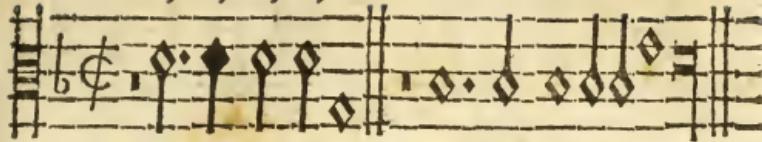

8.

Regula II.

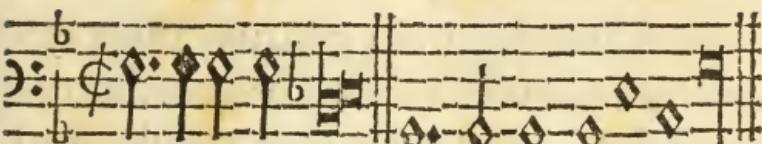
Immobiles verò concordantiæ perfectæ, vnius generis & speciei sequi possunt. Sed concordantiæ perfectæ immobiles sunt: quæ gradum directè, siue in linea vel in spacio, sistunt: & quia neque ex spacio, neque ex linea, nec infra vel etiam supra mouentur: Quinta quintam, Octaua octauam sequi potest: ut hoc videndum exemplo.

5 5 5 5 8 8 8

Duo homines Ascendebant in templū

5 5 5 5 8 8 8 8

Duo homines Ascendebant in templū

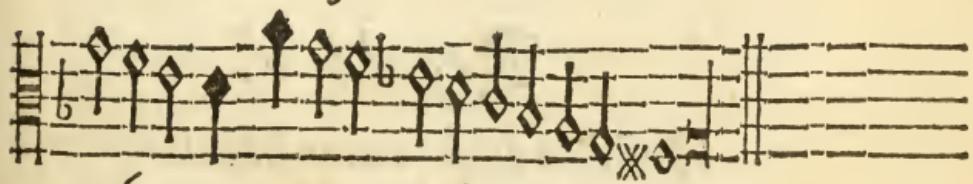
Regula III.

Imperfectæ cōcordantiæ decenter
vnà simul & assurgere & descendere
possunt, vt hoc cōmonstrat exemplū.

Concordan-
tiæ imperfe-
ctæ per The-
sim & Arsim
sequuntur.

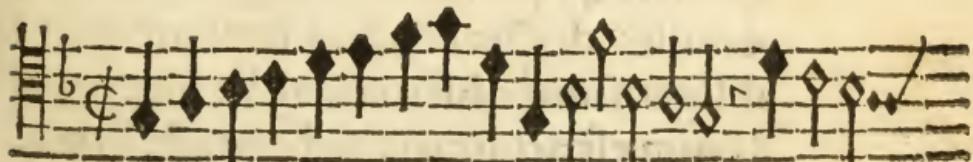

3

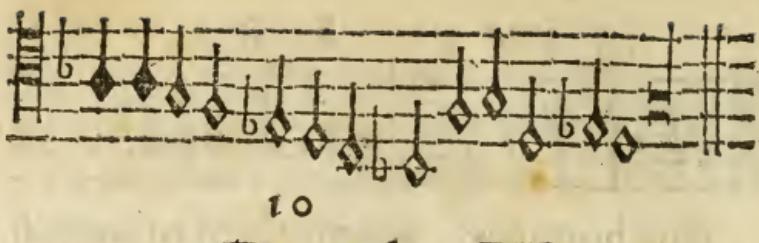
6

10

3

6

10

Regula IV.

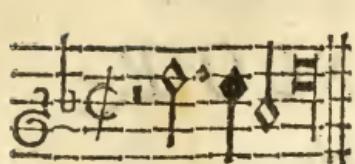
Omnis autem cantus suum exordium habere debet à concordantīs perfectis. Sed cum hæc regula non sit canonica, quin potius arbitraria: idcirco possumus cantum etiam à cōcordantīs imperfectis ordiri, pro ut volumus. Illud tamen verissimum esse velim scias, omnem cantum (vt Musici peritiores vno ore fatentur) à concordantīs perfectis incipientem, multò elegantiorem & iucundiorem aribus esse, cantu ab imperfectis concordantīs exordiente.

Regula V.

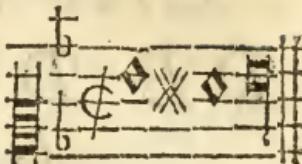
Quilibet verò cantus finitur in concordantīs perfectis. Hoc enim est ab omnibꝫ doctis Musicis hactenꝫ quam diligētissimè obseruatum. Et hæc regula non est arbitraria, sed certa & firma.

Sequi-

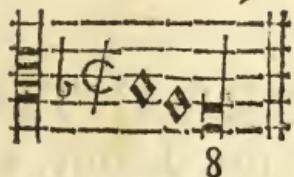
Sequitur Exemplum.

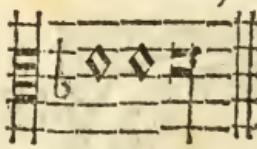
19.

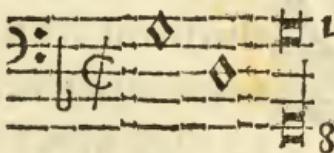
15.

8

12.

8

Regula VI.

Postremò: cum consonantiæ (vt Pythagorici tradunt) nímium distantes, dissonantias parere videantur: in omnibus partibus cantilenarum semper cōcordantiæ sunt quærendæ proximiores. Nam si cantus tam latè se expandit: tunc consonantia, propter distantiam eius nimiam, dissonantia fit: eō quod soni acuti celerius quam graues percipiuntur.

CA-

CAPVT IV.
DE DISCOR-
dantijs.

DISCORDANTIA,
vt Boëtius definit, est
duorum sonorum sibi-
met impermixtorū du-
ra atq; aspera collisio.
Vel, vt Tinctor refert, est diuersorum
sonorum mixtura aures offendens. Et
sunt iuxta Practicos numero nouē, vt:
2. 4. 7. 9. 11. 14. 16. 18. 21.

Quas sic ordino, Secundæ, 2. 9. 16.
Quartæ, 4. 11. 18.
Septimæ, 7. 14. 21.

Et quia vnum eundemque effi-
ciunt sonum fiunt in octauis: vt hoc
Schemate dilucidè perspicitur.

Nouem Dissonantiae.

		21.
		18.
		16.
		14.
		11.
		9.
		7.
		4.
		2.
	1.	

Quocirca cum discordantiæ ab omni modulationis ratione sint seiunctæ, neque in contrapuncto ullum habent locum, nisi in clausulis formalibus, & in velocissimo mensuræ temporalis transitu: etiam de his aliquid limpidius, ubi, & quibus locis admittantur, differamus.

Primo

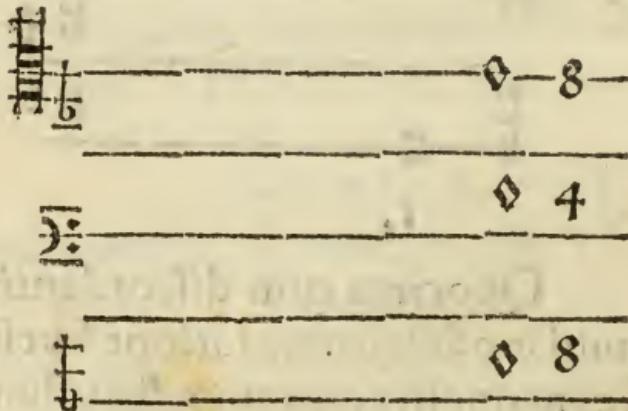
Secunda vbi
admittatur.

Primò igitur, SECUNDÀ
in contrapuncto aptè cum suis æqui-
ivalentibus admittitur, quando in ter-
tiam progreditur.

Quarta qui-
bus locis, &
quoties ad-
mittatur.

Secundò, et si QVARTA per
se simpliciter posita dissona sit, tamen
in contrapuncto, concordi commix-
tioni coniuncta: hoc est, inter duas
octauas clausa, admittitur.

Exemplum.

Deinde etiam admittitur, quan-
do duæ voces per vnam aut plures
Sextas incedūt; tunc vox Media, sem-
per Quartam infra Supremā, & Ter-
tiam supra Infimam vocem occupat.

Exem-

Exemplum.

Vox

Suprema

Media

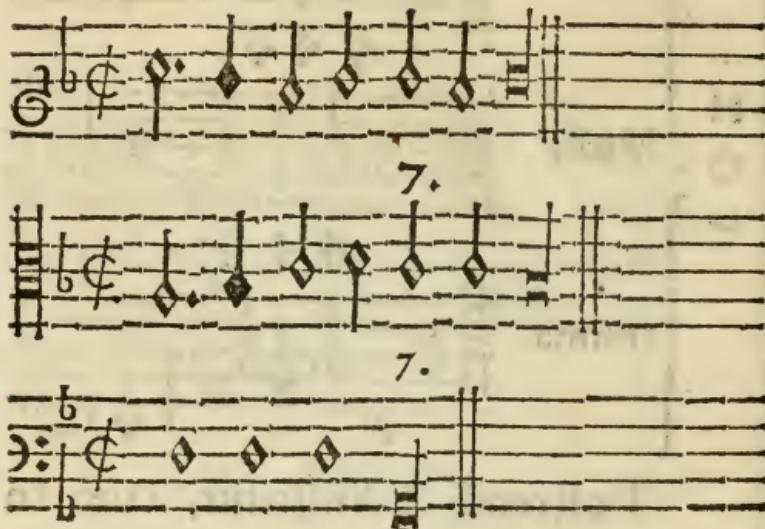
Infima

Postremò admittitur, cum in
Quintam prodit.

Tertio, SEPTIMA admitti- Septima quā
tur, cum per syncopationem ad octa- do admitta-
uam descendit. Illa enim discordan- tur.
tia syncopata, propter celerem transi-
tum, auribus omnino nullam adfert
læsionē. Et quod de SECUNDA,
QUARTA, AC SEPTIMA:
hoc etiam de NONA, DECI-
MA SEXTA, VNDECI-
MA, DECIMA OCTAVA,
DECIMA QUARTA, ET
VI.

VIGESIMA PRIMA, intelligendum est.

Exemplum Septimæ.

CAPVT V.
DE CLAVSVLIS
formalibus.

NTEQVAM pro-
cedam⁹ in clausulis for-
malibus, sciendum est;
quo abundantior quæ-
que cantilena clausulis
for-

formalibus existit, tanto suauiorem auribus incidere. Hæ enim tantam habent efficaciam & vim, ut duras & asperas collisiones, videlicet discordatias, consonas faciant. Quocirca, cum omnis catus hisdem ornari debeat, quid clausula sit in primis dicemus.

Est igitur clausula, ut Tinctor refert, cantilenæ partiuncula: in cuius fine, vel quies vel perfectio reperitur. Velest vocum diuersis motibus incidentium in concordantis perfectis coniunctio, quæcumque tribus constituitur notulis: scilicet:

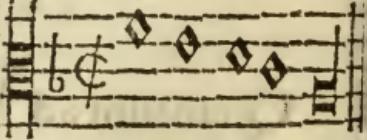
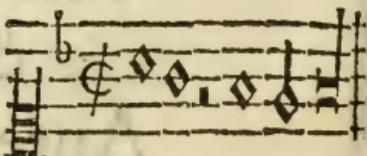
Vltima.
Penultima.
&
Antepenultima.

Quantum ad Vltimā notulam attinet, notandum est, omnem clausulam tribus notulis constitutam, vltimā semper habere sursum: Clausulam vero

modo Tenoris (ex totidem notulis ordinatam) habere ultimam deorsum. Basis autem ultimam notulam interdum supra Tenorem in Diapente eleuat; modo cum Tenore in Unisonum intrat; elegantissime tamen, quod nunc etiam ab omnibus ferè obseruatur, ad Octavam descendit. Altus verò clausula non est perpetua, sed arbitraria: ponitur enim modò in Tertia, quod suaue admodum est, modò in Quinta, (quod regulariter artificiosius est,) supra Tenorem; quandoque etiam infra.

Sequitur exemplum, ubi Basis Quinta supra Tenorem, & Altus tertiam supra eundem occupat.

Huius Altii notula ultima, quæ & Finalis dicitur, est in Tertia supra Tenorem.

Hic

di.
Ba
um
mo
at
am
ta
on
tu
ad
ire
10-
Hec Basis vltima notula est in Quinta supra enorem.

Aliud Exemplum, vbi Basis cum enore in vltima notula & Vnisonū Octauam intrat: & in quo Altus Quintam supra Tenorem possidet.

Hæc Altis vltima notula, est in Quinque supra Tenore.

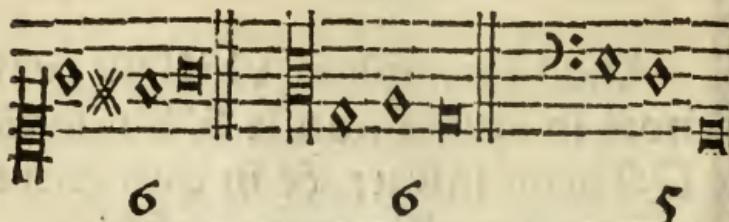

Hæc Basis vltima notula, est in Vnisono & Octaua cum enore.

Penultima verò Discantus notula, in qua cuncte clavesit, semper C 2 supra

supra Tenorem Sextam habeat, & Ba
sis Quintam infra Tenorem occupet

Exemplum.

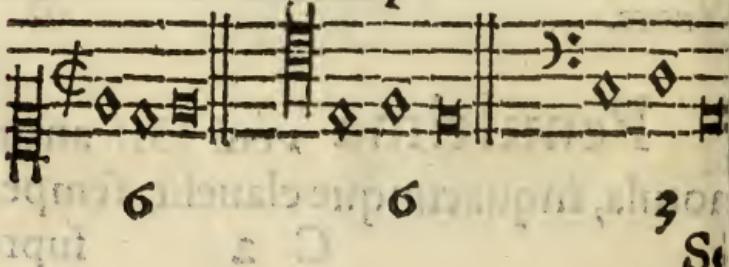

Antepenultima est arb
traria, eò quod varijs incedit motibu

O B S E R V A T I O.

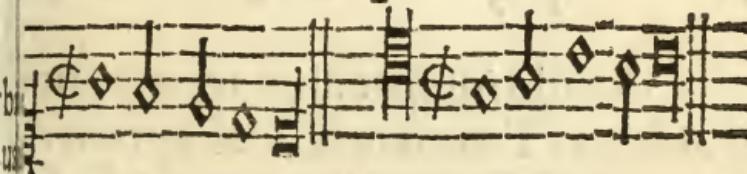
Notandum etiam illud: quand
Tenor in MI clauditur, tunc Discantus (vt superius indicatum est) in Se
ta quidem Tenori coaptatur: Penu
tima verò Basis notula, non, vt pri
in Quintā, sed in Tertiam infra pon
tur. Et tali tamen ratione, vt penuli
ma Basis ex Tertia in Quintā desilia

Exemplum.

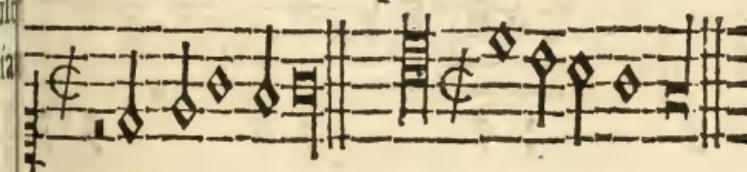
Sed ubi Tenor proprietatem Dis-
tantus assumpserit: capiat Discantus
naturam Tenoris: Ita tamen ut termi-
nando de Tertia in Vnisonū cum Te-
nore incidat, stetq; contrapuncti pe-
ultima notula in Tertia.

Exemplum.

Quò autem melius intelligas quo-
modo Tenor proprietatē, hoc est clau-
ulam Discant⁹, & ipse Discant⁹ natu-
ram Tenoris assumat: hoc exemplum
(sic enim esse debebat) inuertam.

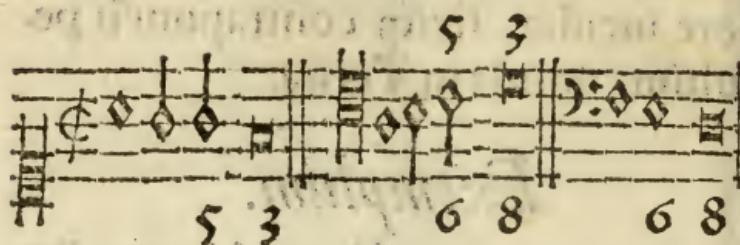
Exemplum.

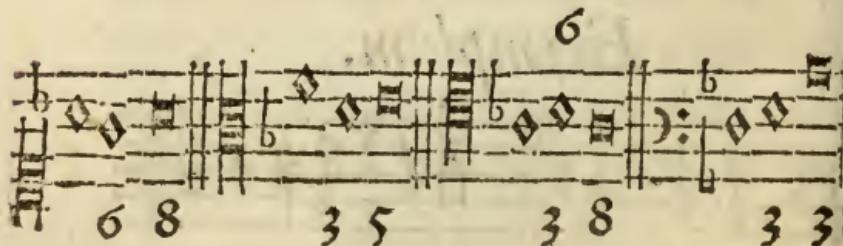
Præterea aliter terminatur, scili-
et ex Quinta in Tertiam. Ita tamē ut
basis de Sexta in Octaua cum Tenore
C 3 clau-

clausulam determinet, subque Discantum in Decima ponatur.

Exemplum.

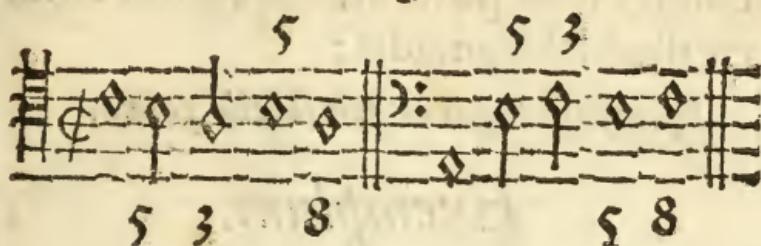
modo insuper alio terminatur si videlicet Tenorem & Discantum ex sexta ad Octauam deducas, & Basum cum penultima notula ex Tertia in gradi, in Tertiam supra Tenorem ponas & si tribus his vocibus Altum ex Tertia Tenoris in Quinta supra coaptes Cuius rei hoc videndum est exemplum.

Postremo, est adhuc & aliis claudendi modus: quum videlicet Tenor clausulam determinat in a: Vel in c: tun

tunc Basis de Quinta in Octauam; aut
Tertiam decorè admodum ponitur.

Exemplum.

CAPVT VI. *DE PAVSIS.*

A V S A est signum si-
lentij, certis per spacia
vel lineas ductum figu-
ris,

Ponitur autem primò, propter re-
fectionē spiritus: vt nimirū cantor ad
canendum vigorem recipiat. Cuius
negotij exempla, cùm in omnib⁹ Mo-
tectis occurrant, breuitatis causa, po-
nere nolui.

Secundò, admittitur causa fugarum: quæ aliâs nisi pausæ vel etiam notæ interueniant, aptè constitui vel confici non possunt. Notum enim est illud Philomadis:

Insere sæpe fugas & erit subtile poëma.

Exemplum.

Tertiò, propter saltus prohibitos.

Quartò, pausis utimur aptis & concinnis, quando ob pluralitatem vocum haud facile vnum vel alterum possumus coniungere concentum harmonicum, donec eiusmodi difficultas desinit. Hoc enim nisi fieret à nobis, aut certè inordinatum Musicæ chäos induceretur: aut tenellæ cantantium & audientium aures colliderentur gravissime.

Exemplum.

Quintō, propter Vnisonū, Quintam, Octauam, Duodecimā, Decimā, quintam, & Decimamnonam: quæ: vt supra quoque dictum est, cum concordantiæ sint perfectæ, se (nisi nota vel pausa interueniat) mutuo sequi nō permittuntur. Huius rei exemplum inuenies superius, vbi de diuisione concordantiarum agitur.

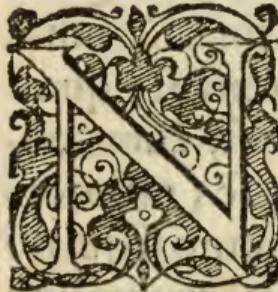
Sextō, propter applicationē textus.

Septimō, ob difficilem notularū locationem. Nonnunquam enim cōtingit, vt etiam non pluribus vocibus vix aliqua possit addi notula.

Exemplum.

CAPVT VII. *DE TONIS.*

Æ, amice lector, admodum magna me capit ad miratio, cum nonnulli (neficio qua audacia fretri, vel inscitia prædicti) garrire audeant, in Musica mensurali, de Tonis aliquid docere, non necessarium esse: cum tamen impossibile sit, & cantum artificiose canere, & componere: nisi quis tonos, eorundemque repercussiones, cognoscat. Cuiusque enim toni ratio, ex eius fine & motu colligitur.

Quicm-

Quemadmodum is ineptē facit, qui Syllogismum extra Figuram & Modum formare conatur: sic etiam hic agit, qui cantum, incognitis tonis, absolutum & perfectum, condere studet. Quocirca re expostulante, & vt tyrones etiam in Tonis certum habeant fundamentum, de Tonis pauca & necessaria quedam, in primis autem quid Tonus sit, dicemus.

Tonus, est regula cursum naturalem cantus regularis Principio, Medio, & Fine determinans.

Priscis autem Toni quatuor erant, videlicet: Protus, Deuterus, Tritus, & Tetartus, quib⁹ adhuc hodie Quatuor tantum correspondent voces Finales, Re, Mi, Fa, Sol. Hi⁹que quatuor toni apud Græcos Authentæ, hoc est, primarij, seu præcipuæ potestatis, dicti sunt.

Latini verò studio locupletandi concentus cuilibet subiugalem addiderunt, vt Proto: qui & Dorius dicitur, Hypodorum: Trito, qui & Phrygius dicitur, Hypophrygium; Pem-

Guido Mi-
crologi. 11.

Franchi
lib: 5. Therit
cap: vlti: &
primo p^{ra}ed
ce: 7. cap.

pto:

to: qui & Lydius dicitur, Hypolydiū.
Tetarto: qui & Mixolydi⁹ dicitur, Hy-
pomixolydium. Vnde octo toni (qui-
bus omnis apud latinos tum temporis
componebatur cantus) emerserunt.
Et hi quatuor Plagales, hoc est, obli-
qui nominati sunt.

Nostra nunc ætate, crescentibus
ingenijs recentiores Musici cuncta
subtilius circa artem perscrutantes his
non contenti, plures quidem constitue-
runt; sed ne incipientibus veritas ma-
gis obscuretur, quam elucescat, de his
nunc animus dicendi non est. Leuia
hæc si tenebunt, cætera aut vſu cogno-
scenda, aut ab alijs petenda sunt.

Authentæ sunt: Primus, Ter-
tius, Quintus, & Septimus, sic dicti:
quia authoritatem ascendendi maio-
rem habent cæteris. Ascendunt enim
âfinalibus proprijs vsque ad octauam.
regulariter. Ad nonam licenter. Vi-
tra nonam verò (siquidem nunc Neo-
tericorum luxurians licentia vndeци-
mam cuilibet superaddit) non nisi ir-
regu-

regulariter. A finali verò non nisi ad vnam vocem regulariter descendunt: Lydio tamen, qui Quint⁹ est, dempto, quique ad euitandum Semidiapente in finali manet, & econuerso ad decimam scandit.

Plagales sunt: Secund⁹, Quartus, Sextus, & Octauus: sic dicti, quoniam magis quam priores descēdunt, & minus ascendunt. Vnde à finali ad Quartā vel Quintam & raro ad Sextam scandunt, sed usque ad Quartam vel Quintā descendunt: dempto hypolydio, qui Sextus est, qui ad euitandum Semidiapēte non descēdit. Hoc tamen est notatu dignum, quod tam Authentes, quam etiam Plagalis, eandem habeant finalem, propter priscam eorum combinationem.

Huius rei versus hic extat:

Authentes querit superos: Acheronia Plagalis.

Cognoscitur autem Tonus omnis.

Prin-

1. Principio.
2. Medio. &
3. Fine.

Principio, quamvis initium cantilenarum erroneam interdum & penitus hæsitabundam toni demonstret cognitionem: tamen quando cantus ultra notam finalem mox scandit ad Quintam, est toni Authentæ: quando vero ad Tertiā vel ad Quartam infra Finalem mox ceciderit, est toni Plagalis.

Medio, duobus cognoscitur modis, videlicet Ascensu, & Repercussione.

Ascensu, cum cantus in medio Octauam attingit, est Authentæ toni: qui vero non, est Plagalis.

Repercussione cognoscitur hoc modo.

Per

Re	la	Dorium			
Re	fa	Hypodorum			
Mi	fa	Phrygium			
Mi	la	Hypophrygium			
Mi	sol	Lydium			
Fa	la	Hypolydium			
Vt	sol	Myxolydium			
Vt	fa	Hypomyxolydium			
nosce		hoc est, tonum		1 2 3 4 5 6 7 8	
		Melodiz.		Hilaris. Mafia. Austerz. Blandz.	
		Delephantis. Lacrymofiz. Indignantis. Placabilis.			

Fine cognoscitur quando in veris clausulis finalibus cursum suum absolvit: quorum Fines & Repercussiones, clarissim ex his duabus sequentibus figuris, perspiciuntur.

Nam

G. F. E. D.

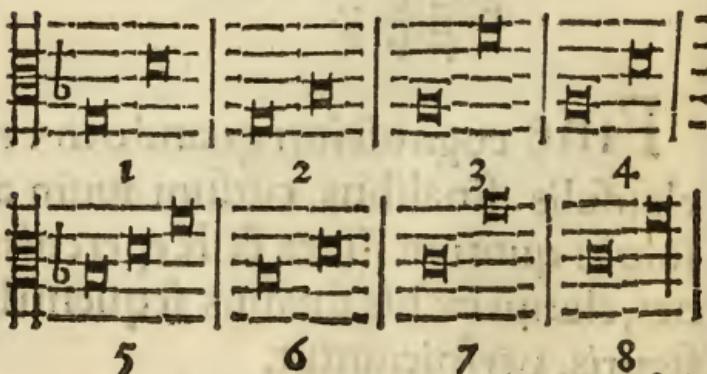
Nam cantus exiens in $\left\{ \begin{array}{l} G \text{ sol re vt} \\ F \text{ fa vt} \\ E \text{ la mi} \\ D \text{ sol re} \end{array} \right\}$ est $\left\{ \begin{array}{l} 7 \\ 5 \\ 3 \\ 1 \end{array} \right\}$ vel $\left\{ \begin{array}{l} 8 \\ 6 \\ 4 \\ 2 \end{array} \right\}$ toni.

Hicque modus finalis, cognoscendi tonos, est perfectissimus: & tam perfectus, vt in proverbium abierit:
In fine videbitur cuius toni.

Figura duralis,

Figura b mollis.

CA-

CAPVT VIII.

DE CONTRA- puncto.

INTELLECTIS

itaque prioribus partibus compendiosa informatione, quæ ad elaborationem & cognitionem cantus maximè conduunt: iam etiam de contrapuncto ipso, n primis autem quid contrapunctum sit, aliquid dicamus.

Contrapunctū, iuxta Franchinum lib. 3. cap. 1. est ars fleciendi cantabiles sonos, proportionabili dimensione, ac temporis mensura. Et est quadruplex,

Simplex.

Coloratus.

Floridus, &

Syncopatus.

D

Sim-

Simplex est, quādō notula ch

1. ralis contra choralem, per notas spe
ciei sibi similes, in acie quasi colloca
tur; vtputa breuis contra breuem, se
mibreuis contra semibreuem.

Coloratus est, cum Discantu

2. aut plures voces per diuersas figura
funduntur, Tenore quoque ex diue
sis notarum speciebus composito. Hu
ius contrapuncti exemplum habes i
Motectis, Musici Excellentissimi O
landi di Lassus: Iesu nostra redempti
6. Vocum. Confitemini Domino
Voc: Videntes stellam 5. Benedicai
Domino 5. & in Cantu 8. Vocib
eleborato: Deus misereatur nostri.

3. **Floridus**, qui & fractus dic
tur, est: cum quantitates diuersarui
figurarū super aliquam vocem (qua
cunque ea sit) simplicem, hoc est: si
per notulas plani cantus, cōponimu
Ut est in exemplo Motecte, eiusde
authoris: Clare sanctorum.

Sy

Syncopatus est: qui Quintis
& Sextis (vel etiam ut coloratus) con-
ficitur. Sed quia per se solus, tota vi-
delicet cantione, consistere non po-
test: ideo cæteris interdum (ornatus
gratia) contrapunctis additur. Vide
Motectam Orlandi, Animam meam:
in dictione, ad deuorandum illum, in
Secunda parte.

Caput vltimum.

DE FORMATIO- *ne Contrapuncti.*

ANTEQVAM autem
in formatione contra-
puncti progrediamur,
magnopere animaduer-
tendum est, vt in pri-
mis Tenorem vel etiam alium, iuxta
cursum Toni, formes chorū: Qui
tamen ita se habeat, vt cantus in con-
texendis proportionibus ne quid ni-

mis sit aptè, neuē tritonum aut Semi-
diapente, vel etiam quempiam mo-
dum inusitatum ponas. Est autem pro
portio nihil aliud, quam omnis cursus
cuiuscunque chori. Præterea neque
Tenorem, neque chorū, quicunque
sit, magnis interuallis conficias, sed
Secundis, Tertijs, Quartis, aut etiam
(nisi tamen in certis tonis) Quintis &
Sextis punctatim procedas, & ut pat-
cis dicam, melodiæ discretæ atque iu-
cundæ studeas. His obseruatis, alij cho-
ri, iuxta has sequentes regulas, ritè po-
nantur.

Prima Regula principalis De Vnisono.

Si Discantus & Tenor in Vni-
sono positi sunt: Altus Tertiam supra:
Basis Tertiam infra possideat.

¶ 3. Altus.

Discant, Tenor, in Vnif.

¶ 3. Basis.

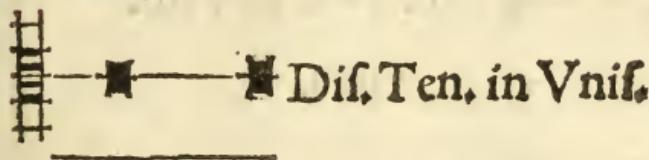
dim

8. 6.

Quan.

Quando autem Basis habebit
infra Tenorem Quintam, tunc Altus
Quartam occupabit supra.

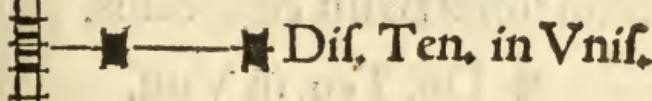
◊ 4. Altus.

◊ 5. Basis.

Habente verò Basi Octauam in-
fra Tenorem: Altus Tertiam supra:
Vox Quinta, Quartam infra sibi ven-
dicit.

◊ 3. Altus.

◊ 4. Vox Quinta.

◊ 8. Basis.

Decimam quoque si Basis infra
Tenorem habuerit: Cantum Secun-

dum in Tertiā supra: Altū in Ter-
tiā infra eundem: & Vocēm Quin-
tam, in Quintā supra Basin pones.

— 3. Cantus Secundus.

— ♦ Dis. Ten. in Vnif.

— ♦ 3. Altus.

— ♦ 5. Vox Quinta.

— ♦ 10. Basis.

Deniqe si Basis Duodecimā infra Te-
norē attigerit: Cantum Secundum in
Decimā: Altū in Octauam: Vocēm
Quintam, in Quintā: Vocēm Sextam,
in Tertiā supra Basin collocabis.

— ♦ Dis. Ten. in Vnif.

— ♦ 10. Cantus Secundus.

— ♦ 8. Altus.

— ♦ 5. Vox Quinta.

— ♦ 3. Vox Sexta.

— ♦ 12. Basis.

Regula Secunda Princi- palis de Tertia.

Quum Discantus à Tenore per
tertiā fuerit dispositus: Basis in Ter-
am infra, & Altus in Sextam supra
Tenorem: aut, si ita videbitur, cum
Tenore in Unisonum ponatur.

De Tertia
Reg. 2.

Φ 6. Altus.

■ 3. Cantus.

Φ. ■ Altus & Ten. in Unif.

Φ 3. Basis.

Siverò Basis Octauam infra Te-
orem sonuerit: Altus Quartam ac-
cipiat infra eundem.

■ 3. Cantus.

■ 3. Tenor.

Φ. 4. Altus.

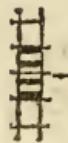
Φ. 8. Basis.

Sed in Decimam quando Basis collocatur; Altus Tertiam infra Tenorem Vox Quinta, Quintā supra Basin posideat. Huius formationis exemplum vide primam regulam principalem, c Decima.

Tertia Regula principalis de Quarta.

De Quarta,
Reg. 3. Quando Discantus à Tenore per Quartam fuerit intensus; Altus Terti supra Basin; Basis autem Quintam infra Tenorem requirit.

4. Cantus.

4. Tenor.

3. Altus.

5. Basis.

De QVARTIS superius, capitulo quinto, fusius dictum est.

Quarta Regula principalis De Quinta.

Discantus

Discantu Quintā supra Tenorem
occupante: Altus supra Tertiā: Vox
Quinta, Quartæ infra eundem associa-
tur: Basis verò Sextam infra Tenorem
requirit: ita quidem, vt post minimam
vel semibreuem Octauam intret.

De Quinta,
Reg. 4.

— ♭ 5. Cantus.

— ♫ 3. Altus.

— ♭ 5. Tenor.

— ♪ 4. Vox Quinta.

— ♫ 6. Basis.

Vbi autem Basis Octauam infra te-
nuerit: Altus sibi Tertiā supra; Vox
Quinta, Quartam; & Vox Sextā, Sex-
tam infra Tenorem coniungeret.

— ♭ 5. Discantus.

— ♫ 3. Altus.

— ♭ 5. Tenor.

— ♪ 4. Vox Quinta.

— ♫ 6. Vox Sexta.

— ♫ 8. Basis.

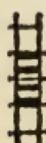
Quinta Regula principa- lis De Sexta.

De Sexta,
Reg. 5.

Quoties Cantus à Tenore in Sexta
positus fuerit: Altus Quartam supra:
Vox Quinta Tertiā: & Basis Quin-
tam infra Tenorem accipiat.

¶ 6. Cantus.

¶ 4. Altus.

¶ 6. Tenor.

∅ 3. Vox Quinta.

∅ 5. Basis.

Si Basis per Octauam à Tenore est
submissa: Altus ab ipso Tertia distet.

¶ 6. Cantus.

∅ 3. Altus.

¶ 6. Tenor.

∅ 8. Basis.

Basi in Decima infra Tenorem re-
quiescente: Altus supra, Vox Quinta,
Tertiam infrà, possideat: Vocem Sex-
tam à Tenore ad Octauam detrudas.

¶. 6. Cantus.

— ♦ 3. Altus.

— ♦ 6. Tenor.

— ♦ 3. Vox Quinta.

— ♦ 8. Vox Sexta.

— ♦ 10. Basis.

*Sexta Regula principa-
lis De Octaua*

Discantus si cum Tenore commo-
ratur in Octaua: Cantus Secundus
in Tertiam, Altus in Quartam supra:
Vox vero Quinta in Tertiam, Basisque
in Quintam infra Tenorem ductus:
valde decenter ponuntur.

De Octauz
Reg. 6.

8. Discantus.

◊ 3. Cantus Secundus.

¶ 4. Altus.

■ 8. Tenor.

◊ 3. Vox Quinta.

☒ ◊ 5. Basis.

A Tenore verò Basí disposita per Octauā infra; Cantus Secundus Quintam; & Altus Tertiam supra eundem recipiat.

■ 8. Discantus.

◊ 5. Cantus Secundus.

◊ 3. Altus.

■ 8. Tenor.

☒ 8. Basis.

Deci-

Decimam quoq; si sonuerit Ba-
sis à Tenore: tunc Cantus Secundus
Sextam, & Altus Tertiam supra: Vox
Quinta Tertiam: Vox Sexta, Sextam
infra Tenorem possideat.

¶8. Discantus.

¶6. Cantus Secundus.

¶3. Altus.

¶8. Tenor.

¶3. Vox Quinta.

¶6. Vox Sexta.

¶10. Basis.

Septima Regula principa-
lis De Decima.

Cum Discantus & Tenor per De-
cimam inuicem distabunt: Cantus Se-
cundus in Octaua, Altus in Sexta,
Vox Quinta in Tertia supra: Basis in
Tertia infra Tenorem constituatur.

De Decima
Reg. 7.

¶10. Discantus.

¶8. Cantus Secundus.

¶6. Altus.

¶3. Vox Quinta.

¶10. Tenor.

¶3. Basis.

Sed Basi supra Tenorem Tertia scandente; Altus Octauā, Vox Quinta, Sextam supra; Vox Sexta, Tertiā infra petit.

¶10. Cantus.

¶8. Altus.

¶6. Vox Quinta.

¶3. Basis

¶10. Tenor.

¶3. Vox Sexta.

Quod si Basis Quintam supra Tenorem elegerit: Altus Tertiā supra, Vox Quinta, Octauā infra eundem conficiet.

10. Cantus.

g. Basis.

z. Altus.

E 10. Tenor.

8. Vox Quinta.

Retinente autem Basi à Tenore
Octauam; Altus Quartam infra; Vox
Quinta Tertiam: Vox Sexta, Quin-
tam supra postulabit.

其一〇. Cantus.

-85. Vox Sexta.

-**3.** Vox Quinta.

Fio. Tenor.

§4. Altus.

第8. Basis

*Octaua Regula principa-
lis De Duodecima.*

Omni Discantu stante in Duo-
decima cum Tenore Basis in Octaua
infra iungitur: Altus in Tertia: Vox
Quinta, in Quinta: Vox Sexta, in
Octaua supra Tenorem ponatur.

**De Duodeci-
ma, Reg. 8.**

12. Can-

¶ 12. Cantus.

¶ 8. Vox Sexta.

¶ 5. Vox Quinta.

¶ 3. Altus.

¶ 12. Tenor.

¶

¶ 8. Basis.

Atqui si Basis Tertiæ supra Te-
norem inseruerit: Altus Quintam:
Vox Quinta, Octauam: Vox Sexta,
Decimam supra contineat.

¶ 12. Cantus.

¶ 10. Vox Sexta.

¶ 8. Vox Quinta.

¶ 5. Altus.

¶ 3. Basis.

¶ 12. Tenor.

Hæc compendio quodam, candide Lector, & ratione facilis pro virili collegi. Non ut noui aliquid tradarem: (nihil enim aut scribi, aut dici potest, quod non scriptum & dictum sit prius) sed ut iuuentuti consulearem: & ea, quæ dispersè ab alijs, neque satis planè scripta essent, uno quasi fasciculo compræhenderem. Quod si minus consecutum me esse animaduertam: alijs causam certè præbebo: ut, si possint, accuratius aliquid scribant, & in lucem proferant. Id quod & artis dignitas mereri, & iuuentutis utilitas

itas efflagitare videtur. Etsi autem non ignoro: fore quosdam, qui instar saltatoris Rhodij magna sibi arroget, meliora polliccantur, & mihi detraheant: tamen illos nasos (usque dum magis elucubratum quid promant) in tantum non moror: ut verear potius, quo cubito se aliquando emungant. Et cum difficulter fieri queat, ut absq; morsu improborum hominum, quis vitae curriculum decurrat: hos floccipendo, & huius, ut dicitur, non facio. Taceo quod, S. Hieronymo teste, satis vilium hominum est, & suam laudem quarentium, alios viles facere. Bonos autem omnes vehementer oro, ut prius intelligent, antequam vel moneant, vel ex imperitia quadam carpant.

IN LIBRVM MV-
SICVM D. CHRISTO-
phori Hizenaueri epi-
gramma.

Iohann. Ortelij Cygnocomxi.

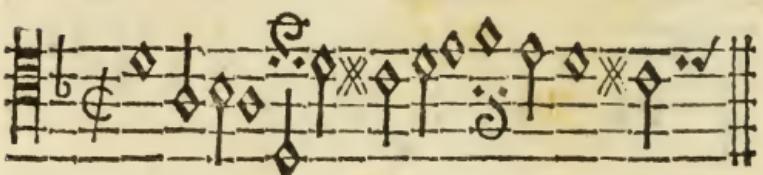

Nymicus libellus hic tradit brevi
Ratione: quæ de Musicæ symphoniam
Scripsere prisci, quæ recentes. Quis
Compendio, & labore facili cantuum (via,
Artem cupis novisse: librum hunc compares.
Nam fidus Hermes est: nihil monstrat novi,
Inusitatim nil. Quod anné criminis
Dabis? Suorum dum modos lusciniae
Patrum sequuntur: & cicadæ dum sui
Generis sonant voces: olisque pristinum
Fato melos canit: quid his dices? Novi
Quod nil ferunt: num laude privabis sua?
Faxis, cave. Ne si tibi solus places:
Aut pica sis, Epopse, aut vespa garrula.

Nevltima pagella relinque
retur vacua: coronidis loco,& has me-
as fugas in Homophonia Quinque &
tribus vocibus elaboratas adij-
cere volui.

The musical score consists of four staves of music. The first staff begins with a clef, followed by a series of notes and rests. The second staff starts with a note, followed by a rest. The third staff begins with a note, followed by a rest. The fourth staff begins with a note, followed by a rest. The lyrics are written below the staves, corresponding to the musical phrases.

Clamaui de p fundis & exaudi-
uit me Dñs in di e
cum consur geret o ra ti
o in cœ lum ad eum,

Errata inter excudendum admis-
fa sic corrige.

Cap. III. Regula V. vltimam Discantus
notulam in bfabem i cane.

Cap. V. vltimam Basis notulam, exem-
pli vltimi, in Alamire inferiori cane.

Cap. VII. lin. 40. pro Tetardo, leg. Heb-
domo.

Cætera leuia si quæ occurrent; æ-
quus lector per se dispiciet.

L A V I N G Æ
Per Leonhardum Reinmi-
chælium Typographum Palati-
num exçusa,

1870. 27. 4. A. 7.
L. L. Longfellow
and his wife
are here.

auditorium

auditory canal

an

auditory

auditorium

auditory

an

auditory

auditorium

auditory

an

auditory

C

Lo
T

it

ve

det^v

A.
the tin.

of the

No-

the }

T:

turr

o'c

o'clock

set :

